

Cofemel

Een arrest in clair-obscur

Prof. mr J.H. Spoor

VvA 14 februari 2020

Harmonisatie van modellenbescherming?

Dat is toch al gebeurd in *Flos*?

HR 25-10-2013, *NJ* 2015/178 m.nt. Verkade
(*Vuurkorven*), rov. 4.1.2:

uit HvJEU 27 januari 2011 (*Flos*) blijkt dat voor modellen dezelfde regels gelden als voor andere werken.

Bundesgerichtshof 13-11-2013 (*Geburtstagszug*), par. 32:
uit *Flos blijkt* dat de lidstaten vrij zijn om de auteursrechtelijke beschermingsvoorwaarden voor modellen vast te stellen.

Modellenverordening (en richtlijn):

Een model dat wordt beschermd door een Gemeenschapsmodel, kan tevens worden beschermd door het auteursrecht van lidstaten vanaf de datum waarop het model is gecreëerd of in vorm is vastgelegd. *Elke lidstaat bepaalt de omvang en de voorwaarden van die bescherming, met inbegrip van het vereiste gehalte aan oorspronkelijkheid.*

Art. 2 van de Portugese Auteurswet beschermt

[...] werken van toegepaste kunst, industriële tekeningen en modellen en designwerken *die een artistieke creatie vormen*, onafhankelijk van de bescherming van de industriële eigendom;

Auteursrechtelijk beschermde werken?

- Hof Lissabon: modellen zijn auteursrechtelijk beschermd op voorwaarde dat zij een oorspronkelijk karakter hebben, dat wil zeggen dat zij het resultaat zijn van een intellectuele schepping die eigen is aan de auteur ervan, zonder dat een bepaalde mate van esthetische of artistieke waarde is vereist.
- De Rowdy en de Arc voldoen aan die eis.

Supremo Tribunal, eerste vraag:

Is een nationale wettelijke regeling die auteursrechtelijke bescherming verleent aan modellen die, afgezien van het utilitaire doel dat ze nastreven, een eigen, vanuit esthetisch oogpunt opvallend, visueel effect opwekken, *waarbij de oorspronkelijkheid van het werk het fundamentele criterium is voor de verlening van auteursrechtelijke bescherming* in overeenstemming met de jurisprudentie van het HvJEU?

Supremo Tribunal, tweede vraag:

Is een nationale wettelijke regeling die aan modellen auteursrechtelijke bescherming verleent indien zij na een zeer grondige beoordeling van het artistieke karakter ervan en rekening houdend met de heersende ideeën in culturele en institutionele kringen de kwalificatie ‚artistieke creatie‘ of ‚kunstwerk‘ verdienen in overeenstemming met de jurisprudentie van het HvJEU?

Conclusie AG Szpunar

De verwijzende rechter wenst in wezen te vernemen of artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/29, zoals uitgelegd door het Hof, zich ertegen verzet dat industriële tekeningen en modellen(14) slechts auteursrechtelijk worden beschermd *indien zij een sterker artistiek karakter vertonen* dan normaliter wordt geëist van andere categorieën van werken.

Het antwoord van Szpunar

- In *Infopaq*, *Painer*, *Levola* etc. heeft het Hof het werkbegrip geharmoniseerd.
- Die harmonisatie geldt ook voor modellen. De door de Modellenrichtlijn en -verordening aan de lidstaten gegeven vrijheid om het werkbegrip zelf in te vullen, gold volgens de consideransen slechts '*bij gebreke van een volledige harmonisatie van het auteursrecht*'.

HvJEU: vraagstelling

- (26) de verwijzende rechter wenst in wezen te vernemen of een nationale bepaling die modellen auteursrechtelijk beschermt op grond dat zij [...] *een eigen, vanuit esthetisch oogpunt opvallend, visueel effect opwekken, richtlijnconform is.*
- (49) opgemerkt moet worden dat die rechter met zijn vraag wenst te *vernemen of een dergelijk element van esthetische oorspronkelijkheid het centrale criterium vormt* voor het verlenen van de in richtlijn 2001/29 voorziene bescherming.

HvJEU: algemene overwegingen

- (29-34) Een werk moet oorspronkelijk zijn (*Infopaq*) en voldoende nauwkeurig en objectief kunnen worden geïdentificeerd (*Levola*).
- (35) Wanneer een voorwerp die kenmerken heeft en derhalve een werk is, moet het in die hoedanigheid auteursrechtelijke bescherming genieten overeenkomstig richtlijn 2001/29.

HvJEU: de ModellenRI en -Vo

- (44) Beide regelingen bepalen dat elke lidstaat de omvang en de voorwaarden van de auteursrechtelijke modelbescherming, met inbegrip van het vereiste gehalte aan oorspronkelijkheid, bepaalt.
- (45) Deze bepalingen moeten worden gezien in het licht van het beginsel van „cumulatie” van modelbescherming met auteursrechtelijke bescherming.
- (46) Blijkens art. 9 doet de ARI geen afbreuk aan de bestaande nationale of Uniebepalingen op andere gebieden, met name die betreffende modellen.
- (47) Zo laat de ARI het bestaan en de werkingssfeer van de geldende bepalingen inzake modellen in stand.

HvJEU: tussenconclusie

- (48) Gelet op al deze bepalingen moet ervan worden uitgegaan dat modellen als „werken” in de zin van richtlijn 2001/29 kunnen worden aangemerkt indien zij aan de twee in punt 29 van dit arrest genoemde vereisten voldoen.

HvJEU: auteursrecht voor modellen moet een uitzondering blijven

50 De langdurige bescherming van het auteursrecht is voorbehouden aan voorwerpen die het verdienen om als werk te worden gekwalificeerd.

51 Daarom kan de verlening van auteursrechtelijke bescherming aan een als model beschermd voorwerp er niet toe leiden dat het doel en de doeltreffendheid van deze twee vormen van bescherming worden aangetast.

52 De cumulatie kan dus slechts in bepaalde situaties worden overwogen.

HvJEU: 'esthetisch effect' voldoet niet aan *Levola*

53 Het esthetisch effect dat door een model kan worden opgewekt is het resultaat van een intrinsiek subjectieve sensatie van schoonheid die wordt ervaren door elke persoon die ernaar kijkt.

Bijgevolg maakt dit subjectieve effect het op zichzelf niet mogelijk om te concluderen dat er sprake is van een met voldoende nauwkeurigheid en objectiviteit identificeerbaar voorwerp in de zin van *Levola*.

En ook niet aan de voorwaarden voor oorspronkelijkheid

54 Anderzijds is het inderdaad zo dat esthetische overwegingen deel uitmaken van de creatieve activiteit. Het feit dat een model een esthetisch effect opwekt, maakt het echter op zich niet mogelijk om vast te stellen of het een intellectuele schepping is die de keuzevrijheid en de persoonlijkheid van de auteur ervan weerspiegelt.

Cofemel: maximum- of minimumharmonisatie?

Diverse overwegingen (35, en in mindere mate 48 en de slotzin van 50) wijzen op maximumharmonisatie. Maar

- de herformulering van de eerste vraag,
- de omzichtige verhandeling in de punten 44-47,
- de afgezwakte tussenconclusie in punt 48, en
- de zorgen van het hof over 'te veel cumulatie' wijzen veeleer op minimumharmonisatie.

Cofemel, een arrest in clair-obscur

Te veel *obscur* voor een acte *clair*